

CHỦ TỊCH HỒ CHÍ MINH - TẤM GƯƠNG SUỐT ĐỜI PHẤN ĐẤU, HY SINH VÌ SỰ NGHIỆP CÁCH MẠNG CỦA ĐẢNG VÀ DÂN TỘC

PGS.TS LÝ VIỆT QUANG (*)

Tóm tắt: Bài viết lược thảo về cuộc đời và quá trình ra đi tìm đường cứu nước, lãnh đạo cách mạng Việt Nam đi đến thắng lợi cuối cùng của Nguyễn Ái Quốc - Hồ Chí Minh. Người không chỉ đề cao vai trò nêu gương của đội ngũ cán bộ, đảng viên, mà còn là tấm gương sinh động, mẫu mực nhất về suốt đời phấn đấu, hy sinh vì sự nghiệp cách mạng của Đảng, dân tộc và tự do, hạnh phúc của nhân dân.

Từ khóa: Chủ tịch Hồ Chí Minh; hy sinh, phấn đấu; tấm gương.

Abstract: This paper outlines the life and journey to find a way to save the country and lead Vietnamese revolution to the final victory of Nguyen Ai Quoc - Ho Chi Minh. He not only highly emphasized the role of cadres and party members, but also becomes the most exemplary example of a life-long struggle and sacrifice for the revolutionary cause of the Party and people as well as the freedom and happiness of the people.

Keywords: President Ho Chi Minh; sacrifice, struggle; example.

Ngày nhận bài: 03/12/2019 Ngày biên tập: 13/12/2019 Ngày duyệt đăng: 09/01/2020

Sinh thời, Chủ tịch Hồ Chí Minh luôn chú trọng giáo dục, rèn luyện phẩm chất đạo đức cho cán bộ, đảng viên. Người nhấn mạnh: “Đạo đức cách mạng có thể nói tóm tắt là: Nhận rõ phải, trái. Giữ vững lập trường. Tận trung với nước. Tận hiếu với dân. Mọi việc thành hay là bại, chủ chốt là do cán bộ có phẩm chất đạo đức cách mạng, hay là không”⁽¹⁾. Người cũng nhắc nhở: “Vi nước quên thân/ Trung thành với Đảng/Tận tụy với dân”⁽²⁾. Trong tác phẩm “Đạo đức cách mạng” (tháng 12/1958), khi đề cập về những chuẩn mực đạo đức cách mạng, Chủ tịch Hồ Chí Minh khẳng định: “Quyết tâm suốt đời đấu tranh cho Đảng, cho cách mạng. Đó là điều chủ chốt nhất”⁽³⁾ và nhấn mạnh: “Đạo đức cách mạng là tuyệt đối trung thành với Đảng, với nhân dân”⁽⁴⁾.

Để giáo dục, rèn luyện đạo đức cách mạng của cán bộ, đảng viên, Chủ tịch Hồ Chí

Minh đặc biệt đề cao vai trò của việc nêu gương theo tinh thần “một tấm gương sống còn có giá trị hơn một trăm bài diễn văn tuyên truyền”⁽⁵⁾. Bản thân Người chính là tấm gương sinh động, mẫu mực của đạo đức suốt đời trung thành với sự nghiệp cách mạng của Đảng và dân tộc, phấn đấu và hiến dâng trọn cuộc đời cho sự nghiệp giải phóng dân tộc, giải phóng giai cấp, giải phóng con người, vì độc lập, thống nhất của Tổ quốc và tự do, hạnh phúc của nhân dân.

Sinh ra và lớn lên trong cảnh nước mất nhà tan, người thanh niên Nguyễn Tất Thành đã chứng kiến cuộc sống đau khổ, cùng cực của biết bao người dân, nhất là người lao động. Dưới sự thống trị của chế độ thực dân Pháp, đất nước Việt Nam bị xóa tên trên bản đồ thế giới, nhân dân bị phân biệt đối xử, bị tước quyền công dân, quyền làm người bởi thân phận là người dân mất nước, bị bóc lột hết sức tàn bạo. Từ thực tế đó, kế thừa chủ nghĩa yêu nước truyền thống của dân tộc, truyền thống tốt đẹp của quê hương, gia đình, Người đã sớm hình thành khát vọng đánh đổ

(*) Phó Viện trưởng Viện Hồ Chí Minh và các Lãnh tụ của Đảng, Học viện Chính trị quốc gia Hồ Chí Minh

ách thống trị của thực dân Pháp, cứu nước, cứu dân thoát khỏi vòng tăm tối của chế độ thuộc địa. Đó chính là động lực vô cùng mạnh mẽ thôi thúc Người vượt qua bao khó khăn, hiểm nguy ra đi tìm một con đường cứu nước mới, phù hợp với đất nước, dân tộc, để tìm lại hình của đất nước, làm hồi sinh dân tộc.

Khởi đầu của hành trình tìm đường cứu nước, Nguyễn Ái Quốc chưa thể định hình được con đường phải đi của dân tộc, nhưng Người chắc chắn xác định được tiêu chí của con đường đó là phải giải phóng được dân tộc, làm cho đời sống vật chất và tinh thần của nhân dân, nhất là những người lao động sẽ được thay đổi tốt đẹp hơn trong một chế độ xã hội mới của đất nước, mang lại ấm no, tự do, hạnh phúc cho tất cả người dân. Chính vì lẽ đó, Người không chọn cứu nước theo con đường "cách mạng không đến nơi", cách mạng giành được thắng lợi nhưng quyền hành và lợi ích lại chỉ nằm trong tay một thiểu số người. Người đã tìm ra và lựa chọn con đường cứu nước đúng đắn, phù hợp - con đường cách mạng vô sản, độc lập dân tộc và chủ nghĩa xã hội, gắn liền sự nghiệp giải phóng dân tộc với sự nghiệp giải phóng triệt để con người. Sự đúng đắn, phù hợp không chỉ với điều kiện cụ thể của đất nước, của dân tộc Việt Nam, mà còn phù hợp với xu thế phát triển ngày càng tiến bộ của nhân loại. Đó là con đường hướng đến sự phát triển và tiến bộ thực sự của con người cả về vật chất và tinh thần. Đó cũng chính là mục tiêu của Đảng Cộng sản Việt Nam - người lãnh đạo con đường cứu nước đúng đắn, phù hợp đó. Tận trung với Tổ quốc, với Đảng, tận hiếu với nhân dân trở thành chuẩn mực đạo đức không thể thiếu của mỗi cán bộ cách mạng và Chủ tịch Hồ Chí Minh là tấm gương mẫu mực.

Những năm hoạt động bí mật, đối mặt với chính sách đàn áp, khủng bố tàn bạo của thực dân Pháp và tay sai, thậm chí bị kết án tử hình vắng mặt, Nguyễn Ái Quốc - Hồ Chí Minh vẫn vững vàng niềm tin vào sự nghiệp

cách mạng tất thắng của Đảng và dân tộc. Vượt qua sự truy lùng ráo riết của kẻ thù và bao khó khăn, gian khổ trong hoàn cảnh hoạt động bí mật, Người trực tiếp tuyên truyền, giáo dục và tổ chức sự nghiệp cách mạng Việt Nam. Những bài báo, tác phẩm của Người, đặc biệt là những "hạt giống đỏ" từ những lớp huấn luyện do Người tổ chức và trực tiếp giảng dạy đã học tập theo tấm gương của Người, thúc đẩy sự nghiệp cách mạng giải phóng dân tộc ở Việt Nam phát triển nhanh chóng và mạnh mẽ.

Trước ảnh hưởng "tả khuynh" trong phong trào cộng sản và công nhân quốc tế, đặc biệt là một số quan điểm của Đại hội VI Quốc tế Cộng sản (năm 1928) chưa sát với thực tiễn ở các nước thuộc địa phương Đông, lãnh tụ Nguyễn Ái Quốc - Hồ Chí Minh đã có sự vận dụng, bổ sung và phát triển chủ nghĩa Mác-Lênin phù hợp với điều kiện cụ thể của Việt Nam. Đó vừa là sự thể hiện tư duy lỗi lạc, vượt trước thời gian của Người; vừa là kết quả xuất phát từ việc đặt lợi ích của Đảng, của Tổ quốc, của dân tộc lên trên hết và trước hết. Dù có lúc bị phê phán đối với những quan điểm thực sự đúng đắn, phù hợp với thực tiễn, nhưng Người vẫn giữ vững niềm tin vào con đường cách mạng vô sản và mục tiêu, lý tưởng của Đảng; đồng thời nêu cao ý thức tổ chức kỷ luật, chấp hành nghiêm quyết định của tổ chức đảng. Người luôn kiên định, kiên trì những quan điểm đúng đắn về cách mạng Việt Nam và những quan điểm đó đã mang lại thành quả to lớn cho cách mạng Việt Nam khi Người trở về Tổ quốc trực tiếp lãnh đạo cách mạng. Đó thực sự là một biểu hiện sinh động của tinh thần trung thành với mục tiêu, lý tưởng của Đảng, sự nghiệp cách mạng của đất nước và dân tộc.

Hai lần bị bắt giam trong chốn lao tù của thực dân Anh và quân đội Tưởng Giới Thạch; bị hành hạ, dày ải tàn bạo và đối mặt với âm mưu lung lạc, mua chuộc của kẻ thù, nhưng Nguyễn Ái Quốc - Hồ Chí Minh vẫn giữ vững tấm lòng kiên trung với sự nghiệp cách mạng

của Đảng, của Tổ quốc và dân tộc. Người vẫn luôn lạc quan, tin tưởng vào tương lai tươi sáng của cách mạng. Người chú ý khai thác, phân hóa mâu thuẫn trong hàng ngũ kẻ thù, đồng thời tích cực thực hành tuyên truyền, giáo dục, tranh thủ những người còn ít nhiều tinh thần yêu nước, tinh thần dân tộc, đưa họ về với hàng ngũ của lực lượng cách mạng.

Những ngày chuẩn bị cho cuộc Tổng khởi nghĩa giành chính quyền của dân tộc, dù bị ốm nặng, Người vẫn suy nghĩ, trăn trở về tương lai sự nghiệp cách mạng của Đảng và dân tộc. Người khẳng định quyết tâm: "Dù hy sinh tới đâu, dù phải đốt cháy cả dãy Trường Sơn cũng kiên quyết giành cho được độc lập"⁽⁹⁾.

Cách mạng Tháng Tám năm 1945 thành công, trên cương vị người đứng đầu Đảng và Chính phủ lãnh đạo toàn dân bắt tay xây dựng xã hội mới, Chủ tịch Hồ Chí Minh nêu rõ tiêu chí của nước độc lập là tự do, hạnh phúc của nhân dân, bởi "nếu nước độc lập mà dân không hưởng hạnh phúc tự do, thì độc lập cũng chẳng có nghĩa lý gì"⁽¹⁰⁾ và "Chúng ta tranh được tự do, độc lập rồi mà dân cứ chết đói, chết rét, thì tự do, độc lập cũng không làm gì"⁽¹⁰⁾.

Người chú trọng nhắc nhở những cán bộ, đảng viên được giao nắm giữ các chức vụ trong bộ máy chính quyền phải ghi nhớ quyền hành và lực lượng là ở nơi nhân dân; Chính phủ là công bộc của nhân dân; phải trung thành, đặt lợi ích của Đảng, của dân tộc lên trên hết và trước hết; phải gần gũi mật thiết với nhân dân và chăm lo, phụng sự cho lợi ích của nhân dân, coi lợi ích chính đáng của nhân dân chính là tiêu chuẩn của chân lý; đồng thời phải hết sức phòng tránh bị thoái hóa trong điều kiện Đảng cầm quyền, trở thành những vị "quan cách mạng" đặc quyền, đặc lợi. Được tôn vinh là người "công dân số một" của chính thể dân chủ mới, vị lãnh tụ của Đảng và dân tộc, nhưng Chủ tịch Hồ Chí Minh vẫn giữ nếp sống thanh bạch, giản dị, gần gũi với thiên nhiên, vẫn thể hiện nhất quán sự khiêm tốn, tôn trọng nhân dân, gần bó mật

thiết với nhân dân. Người khẳng định tuyệt nhiên không ham muốn công danh, phú quý chút nào. Cương vị Chủ tịch nước của Người là việc *phải gánh, phải gắng sức làm*, bởi đó là tuân theo sự ủy thác của đồng bào, cũng như một người lính vâng mệnh lệnh của quốc dân ra trước mặt trận.

Người bộc bạch chân thành trước quốc dân, đồng bào: "Tôi chỉ có một sự ham muốn, ham muốn tột bậc, là làm sao cho nước ta được hoàn toàn độc lập, dân ta được hoàn toàn tự do, đồng bào ai cũng có cơm ăn áo mặc, ai cũng được học hành"⁽⁹⁾. "Cả đời tôi chỉ có một mục đích, là phấn đấu cho quyền lợi Tổ quốc, và hạnh phúc của quốc dân. Những khi tôi phải ẩn nấp nơi núi non, hoặc ra vào chốn tù tội, xông pha sự hiểm nghèo - là vì mục đích đó. Đến lúc nhờ quốc dân đoàn kết, tranh được chính quyền, ủy thác cho tôi gánh việc Chính phủ, tôi lo lắng đêm ngày, nhẩn nhác cố gắng - cũng vì mục đích đó... Bất kỳ bao giờ, bất kỳ ở đâu, tôi cũng chỉ theo đuổi một mục đích, làm cho ích quốc lợi dân"⁽¹⁰⁾.

Trước nạn đói năm Ất Dậu (1945), nhất là từ khu vực Bắc Trung Bộ trở ra, Chủ tịch Hồ Chí Minh chủ trương đẩy mạnh tuyên truyền, vận động đồng bào tăng gia sản xuất, thực hành tiết kiệm, chống ăn uống hội hè lãng phí. Đặc biệt, Người đã vận động phong trào nhường cơm, sẻ áo, khơi dậy tinh thần tương thân tương ái trong đồng bào toàn quốc thực hiện ăn 10 ngày nhịn ăn một bữa, một tháng nhịn ăn 3 bữa để xây dựng những hũ gạo cứu đói, cứu trợ cho những đồng bào nghèo đang lúc giáp hạt. Là Chủ tịch nước, Người đã thực hành nêu gương thực hiện trước.

24 năm liên tục giữ cương vị người đứng đầu Đảng và Nhà nước, lãnh đạo sự nghiệp kháng chiến và kiến quốc, xây dựng đời sống mới, Chủ tịch Hồ Chí Minh luôn gương mẫu đặt việc công, việc chung lên trên hết (dĩ công vi thượng), lấy mong muốn, nguyện vọng của nhân dân làm mong muốn, nguyện vọng của mình (Dĩ chúng tâm vi kỳ tâm). Người luôn trăn trở làm sao để nước nhà được

hoàn toàn độc lập, Nam - Bắc thống nhất một nhà; tất cả mọi người dân đều có cuộc sống ngày càng ấm no, tự do, hạnh phúc; làm sao để Đảng thực sự trong sạch, vững mạnh, xứng đáng là đạo đức, là văn minh, phòng chống hữu hiệu nguy cơ suy thoái của một đảng cầm quyền; Nhà nước thực sự là nhà nước của nhân dân, do nhân dân, vì nhân dân, trong đó pháp luật giữ vị trí tối thượng... Người không giành lấy cho mình những đặc quyền, đặc lợi và từ chối những danh hiệu cao quý khi công cuộc đấu tranh thống nhất nước nhà còn chưa hoàn thành.

Chưa đầy hai tháng trước khi qua đời, trong buổi tiếp và trả lời phỏng vấn nữ nhà báo Mácta Rôhát (phóng viên báo *Granma* - Cuba) Người nói: "Tôi yêu đồng bào ở miền Bắc cũng như yêu đồng bào ở miền Nam. Tôi hiến cả đời tôi cho dân tộc tôi"⁽¹⁾.

Trong bản *Di chúc* lịch sử, với tinh thần trách nhiệm cao trước sự nghiệp cách mạng của Đảng và dân tộc trong tương lai, Người nêu rõ "để lại mấy lời" không phải để nói về cá nhân hay dặn lại những mong muốn của cá nhân theo như lẽ thông thường của con người, mà trước hết chính là để "đồng bào cả nước và đồng chí trong Đảng khỏi cảm thấy đột ngột"⁽²⁾. Thực tế, đó chính là điều Người đã trước hết nghĩ cho đồng bào, đồng chí.

Người quan tâm để cập trước hết trong *Di chúc* là về Đảng ta. Trong lần viết bổ sung năm 1968, Người xác định rất rõ: "Việc cần phải làm trước tiên là chỉnh đốn lại Đảng, làm cho mỗi đảng viên, mỗi đoàn viên, mỗi chi bộ đều ra sức làm tròn nhiệm vụ Đảng giao phó cho mình, toàn tâm toàn ý phục vụ nhân dân". Do đó, các cán bộ, đảng viên phải giữ gìn sự đoàn kết nhất trí của Đảng như giữ gìn con ngươi của mắt mình; phải thực hành dân chủ, thường xuyên và nghiêm chỉnh tự phê bình và phê bình, phải thật sự thấm nhuần đạo đức cách mạng, thật sự cần, kiệm, liêm, chính, chí công vô tư; phải giữ gìn Đảng thật trong sạch; phải xứng đáng là người lãnh đạo, là người đầy tớ thật trung thành của nhân dân.

Theo đạo lý uống nước nhớ nguồn của dân tộc và xuất phát từ tinh thần giải phóng triệt để con người của chủ nghĩa nhân văn nhân đạo cộng sản, Chủ tịch Hồ Chí Minh nhấn mạnh: "Đảng cần phải có kế hoạch thật tốt để phát triển kinh tế và văn hoá, nhằm không ngừng nâng cao đời sống của nhân dân"⁽³⁾.

Trong phần nói về việc riêng, Người viết: "Suốt đời tôi hết lòng hết sức phục vụ Tổ quốc, phục vụ cách mạng, phục vụ nhân dân. Nay dù phải từ biệt thế giới này, tôi không có điều gì phải hối hận, chỉ tiếc là tiếc rằng không được phục vụ lâu hơn nữa, nhiều hơn nữa"⁽⁴⁾. Người yêu cầu được hỏa táng để "đổi với người sống đã tốt về mặt vệ sinh, lại không tốn đất ruộng", đồng thời nhắc nhở "chớ nên tổ chức diễu phúng linh đình, để khỏi lãng phí thì giờ và tiền bạc của nhân dân". Đó chính là sự nêu gương nếp sống mới văn minh trong nhân dân. "Nâng niu tất cả chỉ quên mình", tất cả là vì con người, vì dân tộc, vì nhân dân, vì Đảng, không có một chút gì của riêng và Người chính là hiện thân trọn vẹn nhất hình ảnh của một cán bộ, đảng viên cách mạng suốt đời phấn đấu, hy sinh vì sự nghiệp cách mạng của Đảng và dân tộc vì độc lập, tự do, hạnh phúc của nhân dân./

Ghi chú:

(1) Hồ Chí Minh, *Toàn tập*, tập 9, Nxb CTQG-ST, H.2011, tr.354.

(2) Hồ Chí Minh, *Toàn tập*, tập 11, Nxb CTQG-ST, H.2011, tr.251, tr.603, tr.604.

(5) Hồ Chí Minh, *Toàn tập*, tập 1, Nxb CTQG-ST, H.2011, tr.284.

(6) Học viện Chính trị quốc gia Hồ Chí Minh - Viện Hồ Chí Minh và các Lãnh tụ của Đảng: *Hồ Chí Minh - Biên niên tiểu sử*, tập 2, Nxb CTQG-ST, H.2016, tr.225.

(7),(8),(9),(10) Hồ Chí Minh, *Toàn tập*, tập 4, Nxb CTQG-ST, H.2011, tr.64, tr.187, tr.272.

(11),(12),(13),(14) Hồ Chí Minh, *Toàn tập*, tập 15, Nxb CTQG-ST, H.2011, tr.674, tr.611, tr.612, tr.615.